

МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Бойчук Наталія, ст. 4-го курсу, гр. ОП_{ВН}-41
Науковий керівник – викладач Дончак Л.Г.
Вінницький інститут економіки

Митно-тарифне регулювання є найважливіший механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Його головним завданням є захист вітчизняної економіки від зовнішньо-негативних впливів.

Приєднання України до Світової організації торгівлі (СОТ) та, як наслідок, зростання обсягів зовнішньої торгівлі, призводять до зростання значення заходів митно-тарифного регулювання національної політики.

Питанню особливостей і проблем митно-тарифного регулювання присвячені праці багатьох науковців та практиків: І. Бережнюка, А. Василенка, В. Ващенко, П. Венгеля, О. Гребельника, Ю. Дьоміна, О. Єгорова, Ф. Жоріна, М. Каленського, І. Карамбовича, А. Кирєєва, Б. Кормича, Т. Ліпіхіної, В. Науменка, Ю. Пашка та ін.

Мета статті – дослідження митно-тарифного регулювання як засобу захисту економічних інтересів держави у сфері зовнішньої торгівлі.

Заходи митно-тарифної політики спрямовані на формування тарифної системи, вироблення ефективного механізму застосування різних видів мита при регулюванні зовнішньоекономічної діяльності та захисту вітчизняного товаровиробника.

Ефективність застосування митно-тарифного механізму або окремих митно-тарифних заходів залежить від існуючого в державі нормативного порядку та правил митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Тому після набуття Україною повноправного членства в СОТ використання митного тарифу зменшилося, оскільки в межах СОТ він практично не застосовується.

Правовою основою впровадження митно-тарифного регулювання в Україні є: Митний кодекс України [1], Закон України «Про Єдиний митний

тариф» [2], Закон України Про Митний тариф України» [3] у частині, що не суперечить додатку I до Протоколу, ратифікованого Законом України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до СОТ» [4], Декрет Кабінету Міністрів України «Про Єдиний митний тариф України» [5], інші нормативно-правові акти.

Основним елементом системи митно-тарифного регулювання є митний тариф, який являє собою систематизований перелік ставок мит, якими обкладаються товари, що перевозяться через кордон держави [9, с.96]. Сутність митного тарифу, його роль і значення проявляється через його функції. У науковій літературі немає єдиної думки щодо функцій митного тарифу, хоча більшість дослідників вважають, що йому притаманні фіскальна та регуляторна функції. Інші автори виділяють, крім цих двох, захисну, стимулюючу та політичну.

З огляду на сутність та функції мита можна виділити його економічну та торговельно-політичну роль. Так, економічна роль полягає у створенні вартісного бар'єра, який підвищує ціну товару незалежно від застосованого експортного, імпортного чи транзитного мита; збільшенні внутрішньої зайнятості; стимулюванні державою розвитку окремих галузей економіки чи підприємств; надходженні коштів до державного бюджету країни; захисті від демпінгу. Торговельно-політична роль мита полягає у захисті галузі від конкуренції іноземних товарів (це не обов'язково мають бути слабкі в економічному плані галузі та підприємства, частіше найбільшим захистом користуються саме розвинені, монополізовані галузі [7, с.44-45]).

Тариф як інструмент регулювання впливає, перш за все, на витрати виробництва і торговельний прибуток, завдяки чому забезпечується можливість прямого та опосередкованого втручання держави у сферу підприємництва, приватних економічних інтересів з метою корегування напрямів зовнішньоторговельної діяльності підприємств [6, с.22].

З метою захисту національних економічних інтересів у випадках здійснення демпінгового та субсидованого імпорту на митну територію країни товару, що є аналогічним національному чи безпосередньо конкурує з ним, використовуються захисні інструменти в рамках відповідних заходів [8, с.51].

Обмежуючі або захисні заходи реалізуються шляхом встановлення спеціальних антидемпінгових та компенсаційних мит. Вони застосовуються з метою захисту від недобросовісної конкуренції з боку торговельних партнерів країни, або як захід у відповідь на дискримінаційні дії інших держав, що порушують конкурентне середовище на внутрішньому ринку країни. Зазначені мита встановлюються до імпортової ціни товару, яка охоплює всі звичайні податки, включаючи звичайне мито, тобто захисні заходи ще більше здорожують імпортований товар.

Таким чином за допомогою митно-тарифного регулювання держава проводить певну зовнішньоекономічну політику, стимулює ввезення або створює умови для обмеження ввезення чи вивезення відповідних товарів; забезпечує однакові економічні умови як для національного, так і для іноземного товаровиробників.

Разом з тим, при визначенні обсягів застосовуваних заходів державного регулювання слід враховувати: по-перше, ступінь підтримки вітчизняних виробників за рахунок обмеження ввезення продукції і стимулювання випуску її на українських підприємствах, по-друге, обсяг потреби в даному товарі, досліджуючи регіональні тенденції зміни обсягу платоспроможного попиту з точки зору зростання реальних доходів населення, по-третє, взяті Україною зобов'язання при вступі до СОТ.

Введення тих чи інших заходів митного регулювання для досягнення поставлених цілей потребує всебічного вивчення ситуації, що склалася у галузі й на ринку. Вибір набору інструментів залежить від існуючого рівня митно-тарифного захисту, інтенсивності тиску іноземних товарів, рівня витрат вітчизняного виробника та інших.

Для більшої ефективності застосовуваних заходів державного

регулювання з урахуванням ситуації, що склалася, та визначених зовнішньоекономічною політикою пріоритетів, доцільно розробити набір типових ситуацій та набір можливих засобів регулювання. Певною мірою такий підхід може бути формалізований, запрограмований і реалізований у вигляді сценаріїв.

Отже, небезпідставним є твердження, що не лише заходи митно-тарифного регулювання, а й ефективне їх здійснення впливає на економічну політику держави та результативність економіки зокрема. Можна вважати, що державний бюджет країни поповнюється на значну частину саме завдяки стягненню податків і зборів під час здійснення митно-тарифного регулювання ЗЕД у країні.

Перспективи подальшого розвитку української економіки багато у чому залежать від спрямованості митного регулювання, наукової обґрунтованості застосовуваних заходів. Набуття Україною членства у СОТ та прагнення інтеграції до ЄС вимагає невідкладного перегляду основних умов реалізації методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Література

1. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. № 92-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 38–39. – 288 с.
2. Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 5 лютого 1992 р. № 2097-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 19. – 259 с.
3. Закон України «Про Митний тариф України» від 5 квітня 2001 р. № 2371-ІІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 24. – 125 с.
4. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до СОТ» від 10.04.2008 р. № 250 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2008. – № 23. – 213 с.
5. Декрет Кабінету Міністрів України «Про Єдиний митний тариф України» № 4-93 від 11.02.1993.
6. Войтов С.Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання / С.Г. Войтов // Економічний часопис – ХХІ. – 2012. – №9-10.- С. 21-24.
7. Плахотна К.Є. Митно-тарифне регулювання в умовах лібералізації торгівлі / К.Є. Плахотна // Економічний часопис – ХХІ. – 2012. – №5-6.- С. 44-45.
8. Письмаченко Л. Митно-тарифне регулювання як засіб захисту економічних інтересів держави у сфері зовнішньої торгівлі/ Л. Письмаченко// Економіка та держава– 2007. – №12.- С. 49-52.
9. Стіпахно Поняття про сутність митного тарифу/ Стіпахно//Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №2.- С.95-98.